

İş Sağlığı ve Güvenliği Herkes İçindir!

Sizin için de önemlidir;
İşiniz için de ...

İşletmeler, Sosyal Taraflar ve İlgili Kuruluşlar İçin İyi Uygulamalar

Risk Yönetimi
Sağlığın Korunması
İşin Geliştirilmesi

Herkes için daha iyi bir işyeri

Avrupa İş Sağlığı
ve Güvenliği Ajansı

HERKES İÇİN DAHA İYİ BİR İŞYERİ

Küçük bir işletmeyi başarıya ulaştırmak güç bir iştir. Küçük bir işletmeyi kendiniz işletiyorsanız, böyle bir iş için çalışıyorsanız ya da aynı anda her ikisini de yapıyor iseniz, endişelenmek isteyeceğiniz son şeyin sağlık ve güvenlik olduğunu düşünebilirsiniz. Sağlık ve güvenlikle ilgili konuların sadece büyük kuruluşların göz önünde bulundurması gereken konular olduğuna inanıyor olabilirsiniz.

Yanıyorsunuz – Sağlık ve güvenlik herkesi ilgilendirir. Sağlık ve güvenlik Hem sizin için hem de çalıştığınız iş için oldukça önemlidir.

Avrupa Birliği'ndeki birçok küçük işletme fark etmiştir ki, sağlık ve güvenlik konularını işyerinin kalbi olarak ele almak, işverenlerin ve çalışanların hem kendileri hem de müşteriler için daha iyi sonuçlar elde etmelerine yardımcı olmaktadır. Sağlıklı bir işyerine sahip olmak, başarılı bir şirketin kalite yönetimi gündemindeki esaslardan biridir.

Sağlıklı İşyeri Girişimi'ni gerçeğe dönüştürmek için neler yapacağınızı göstereceğiz!

DAHA İYİ BİR İŞ İÇİN HEP BİRLİKTE

«Güvenliği sağlamanın maliyetli olduğunu söyleyenlere verilecek bir cevabım var; güvenliğin olmaması çok daha pahalıya patlar.»

Paul Lampit,
Sigorta Hizmetleri Müdürü
Taylor Woodrow Plc

«İnşaat alanına girdiğimde patronum hemen koruyucu baretimi takmamı hatırlatıyor ve aslında bu şekilde bana önem verdiğini de hatırlatmış oluyor.»

Nigel Copthorne,
İnşaat çalışanı

Sağlık ve güvenliği işyeri yönetiminizin kalbine yerleştirmek, sakatlıklardan ve sağlık sorunlarından kaynaklanacak giderleri önlemekle kalmayacak aynı zamanda yaptığınız işin verimliliğini de arttıracaktır. İyi motive olmuş ve iyi eğitim almış istekli çalışanlar, bakımı iyi yapılan etkin donanım ve malzemelere sahip olduğunda daha yüksek kalite, daha yüksek verimlilik ve daha iyi ekonomik performansa ulaşmak mümkün olacaktır.

Sadece şu sonuçları değerlendirin:

- Artan verimlilik
- Daha az işe devamsızlık
- Daha az işçi değişimi

İyi eğitilmiş, etkin çalışanlarla yapılan işler genellikle kaliteli işler olarak değerlendirilir ve başarılı olur. Eğitilmiş bir çalışan olarak, size değer verildiğini hissedersiniz ve işvereninize size saygı gösterdiğinde sizin saygınızı da kazanır. Daha sıkı çalışırsınız, iş daha iyi ilerler ve çalışmalar güven içinde tamamlanır. Sonuçta kendinizi hem mesleki hem fiziksel açıdan çok daha güvende hissedersiniz.

Sadece şu sonuçları değerlendirin:

- Yüksek moral
- Daha az duygusal stres
- Daha iyi ücret ve koşullar
- Daha iyi bir gelecek

SAĞLIK VE GÜVENLİK ALANINDAKİ HAKLARINIZ

Avrupa Birliği'ndeki tüm ülkelerde işyerindeki güvenlik ve emniyet kalitesini **yükseltmek** için çalışanın sağlığını ve güvenliğini **korumaya** yönelik düzenlemeleri belirleyen bir mevzuat vardır. Bu mevzuat, işverenler ve çalışanlar için asgari yükümlülükleri belirleyen ve risk bulunan her türlü etkinlik ve sektörü, her tür riskin önlenmesini içine alan Avrupa Direktifleri'ni temel almaktadır.

Yürürlükteki bu mevzuat, çalışanları meslek hastalıklarından ve iş kazalarından korumayı ve mesleki tehlikeleri önlemeyi amaçlamaktadır. Sonuç olarak, AB'deki her işveren, işyerinde çalışanların sağlığından ve güvenliğinden sorumludur ve bunun yanında yeterli kaynağı elinde bulundurmak, risk değerlendirmesi yapmak, çalışanlarını bilgilendirmek ve eğitmek, çalışanlarına danışmak gibi tedbirleri almakla yükümlüdür.

Fırının karıştırma bölümünde çalışanların her saatte bir 25 kg'lık çuvalı açıp yukarı kaldırarak bir oluktan içeri boşaltmaları gerekiyordu. Palet üzerindeki çuval seviyesi azaldıkça daha fazla eğilmek ve çuvaları daha yükseğe kaldırmak zorunda kalıyorlardı ve bu da sırt sakatlıklarıyla sonuçlanıyordu.

Vakumlu torba kaldırıcının kullanılmaya başlanmasıyla birlikte bu iş için gerek duyulan fiziksel ihtiyaç ortadan kalktı ve sonuç olarak verimliliğin artmasının yanında çalışanların moral düzeyi yükseldi, fiziksel gerginlik ve incinmelerin sayısında azalma görüldü.

Ayrıca yine mevzuata göre, AB'deki tüm çalışanların (gerek kadrolu gerek aracı olarak çalışan ve taşeronluk yapanlar olsun); sağlık ve güvenliklerini tehdit eden risklerin kontrol edildiği ortamlarda çalışma, bir sendikaya üye olarak sendika tarafından temsil edilme ve işverenleriyle **işbirliği yaparak** sağlık ve güvenliklerini koruma hakkı vardır.

İŞYERİNDE MEYDANA GELEN KAZA VE SAKATLIKLARI ÖNLEMELİK

Bir işverenin yönetim yaklaşımını oluştururken iş sağlığı ve güvenliğini bu yönetim yaklaşımının bir parçası haline getirmesi gerekliliğinin sebebi aslında ortadadır. Ortada bunun sebeplerini açıklayan bir mevzuat olmasa bile, yaklaşımın bu şekilde oluşturulması mantıklıdır çünkü üretkenlik, kalite ve işyerinde güvenlik birbiriyle çok yakından ilişkili konulardır.

Büyük, orta ya da küçük ölçekli her işletmenin en büyük hedefi, sakatlık ve hastalıkların önlenmesi olmalıdır. İşveren olarak kimsenin incinmesini istemediğini belirtmeye zaten gerek yok, ancak bunun da ötesinde, bir sağlık ve güvenlik

Bir fırındaki üretim hattına teneke kapakların yerleştirilmesi ve yeniden üretim hattından alınması işlemi bazı sorunlar yaratmaktaydı; çünkü çalışanların kapakları alarak bu işlemi gerçekleştirebilmeleri için eğilmeleri ve dönmeleri gerekiyordu. Kapakları üretim hattına koymak ve üretim hattından almak için iki makinenin sisteme yerleştirilmesi 45,000 €'ya mal oldu. Sonuç olarak gürültüden kaynaklanan sıkıntılar ve kas iskelet sistemi rahatsızlıkları büyük ölçüde azaltılmış oldu ve böylece üretim hattındaki dar boğazlar ortadan kaldırıldı. Yıllık işletim giderlerinde tahmini olarak 80,000 Avro'luk bir tasarruf sağlandı.

stratejisi benimsemeyeniz için son derece iyi bir sebebiniz daha var: **kazalar ve hastalıklar pahalıya mal olur!**

Sadece şu gerçekleri bir düşünün:

- Siz ve çalışanlarınız üretken zamanınızın büyük bir bölümünü kaybedersiniz; yani söz konusu olan sadece sakatlanan ya da hastalanan kişi değildir.
- İşleyen bir süreç yavaşladığında yine üretim yapılan zamandan yitirirsiniz ve üretimi yeniden işler hale getirmek de zaman alır.
- Eğer ekipmanlara ya da binaya bir zarar gelmişse, bunların tamiri maliyetli olabilir.
- Sakatlanan kişinin yerine yeni birini işe almanız gerekebilir ve bu yeni çalışanın eğitimi zaman alır.
- Sakatlanan çalışanın maaşını ödemeye devam edersiniz, ayrıca buna bir de tazminat tutarı eklenir.
- Kaza ve hastalıklar diğer çalışanlarınızın moralini bozarak üretkenliklerinin azalmasına sebep olabilir.
- Ayrıca meydana gelen kazayla ilgili evrak işleriyle uğraşmak için de zaman harcamanız gerekir.

İŞE KOYULMAK

Şirketinizin, işyerindeki sağlık ve güvenlik sorunlarına karşı doğru müdahaleleri yapabilmesini sağlamak için doğru kaynaklara ve yeterliliklere sahip olmalısınız. Başlangıçta, bir işveren olarak yasal yükümlülüklerinizin neler olduğunu belirleyin. Eğer şirketinizde birden fazla insan istihdam ediliyorsa çalışanlar arasından bir sorumlu tayin etmeyi ya da dışarıdan hizmet veya danışmanlık desteği almayı düşünebilirsiniz. Eğer çalışanlar arasından birini görevlendiriyorsanız bu durumda elemanın yeterli zaman, kaynak, eğitim ve yetkiye sahip olduğundan emin olun.

İhtiyacınız olan destek, hizmet vermekte olduğunuz sektöre, risklerin doğasına, işletmenizin büyüklüğüne ve ulusal yönetmeliklerinizde belirtilen koşullara bağlıdır. Fakat işinizin doğası ne olursa olsun en iyi başlangıç noktası kendi çalışanlarınızdır. Bunlar, uygulamaya bakacak olursak, bunlar, risk değerlendirme sürecinin olmazsa olmazlarıdır: hatalı ya da yetersiz güvenlik prosedürleri ve ekipmanları, kötü havalandırma koşulları, bildirilmeyen

işyeri kusurları, belki sizin bile farkında olmadığınız tehlikeli uygulamalar! Yapılan işle en yakın ilişki içinde bulunanlar çalışanlarınızdır: neyin ters gidebileceğini en iyi onlar bilirler, bu nedenle de risklerle ilgili ne yapılması gerektiği konusunda en iyi fikir verecek olanlar yine onlardır.

Ancak, tabii ki sağlık ve güvenlikle ilişkili olabilecek diğer lojistik süreçleri de göz ardı etmemelisiniz:

- Müttaahit seçimi
- Ekipman, ürün, vb. satın alma politikanız
- Güvenlik eğitiminin genel eğitim politikanıza dâhil edilmesi
- Gözetmen ve ustalarının risk önleme yaklaşımını tüm aktivitelere entegre etmesi

ÖNLEME HİYERARŞİSİNE GÖRE OLUŞTURULAN RİSK DEĞERLENDİRMESİ PRENSİPLERİNİ TAKİP EDİN.

- Risklerden kaçının.
- Kaçınamadığınız riskleri değerlendirin.
- Riskler ile kaynağında mücadele edin, örneğin eğer bir makine fazla gürültülü çalışıyorsa odayı ses geçirmeyecek şekilde izole etmeden önce makineye müdahale edin.
- Yapılan işi bireylere göre ayarlayın, örneğin çalışma yüzeyindeki yüksekliklerin ayarlanabilir olmasını sağlayın, çalışma metodlarıyla ilgili seçenekler sunun, monoton ya da oldukça tempolu çalışmaları önleyin.
- Teknik gelişmelere ve diğer değişikliklere uyum sağlayın, örneğin yeni motorlu döner testereler eskilerine göre daha güvenlidir.
- Tehlikeli malzemeleri tehlikeli olmayan ya da en azından daha az tehlikeli olan malzemelerle değiştirin, örneğin boyama için zararlı solvent içermeyen malzemeler kullanın.
- Üretim, iş organizasyonu, çalışma koşulları, çalışanlarla yönetim arasındaki diyalog ve çalışma ortamıyla ilgili faktörlerin etkilerini de içine alan bir önleme politikası geliştirin.

- Kişisel koruyucu tedbirler alınmasının zorunlu olmadığı durumlar dışında, sadece çalışanları bireysel olarak koruyan değil tüm çalışanları koruyan tedbirlere öncelik tanıyın: örneğin çalışanlara kulak koruyucu donanımlar dağıtmak yerine, gürültüye neden olan ekipmanı kaldırın. Düşmeyi engelleyecek emniyet kemeri kullanmak yerine etkili bir koruyucu trabzan temin edin.
- Çalışanlarınıza doğru talimat verin.
- Bu tedbirlerin gerçekten uygulanıp uygulanmadığını ve etkili olup olmadıklarını kontrol edin.
- Değerlendirmenizi düzenli aralıklarla gözden geçirin.

Ayrıca sürekli olarak koruma düzeyini iyileştirmenin yollarını arayın

Risk değerlendirmesinin nasıl yürütülmesi gerektiği ile ilgili pratik bilgilere Sağlıklı İşyeri Girişimi'nin web-sitesinden ulaşabilirsiniz: <http://hwi.osha.europa.eu>

ÇALIŞANLARINIZA ÖNCELİK VERMEK

Bir işletmenin en önemli varlığı sahip olduğu işgücüdür, tabii bu işgücü işini düzgün, dikkatli, etkin ve verimli bir şekilde yapıyorsa. Çalışanlarınızı ve müteahhitlerinizi yapacakları iş konusunda bilgilendirmenin gereği açıktır, ancak bunun yanında onlara karşılaşılabilecekleri risk ve tehlikeleri anlatmak ve onları bu tehlike ve risklerden korumak can sıkıcı bir görev gibi görülebilir. Ancak, çalışanların yaptıkları iş konusunda uygun eğitimi almaları ve risklerden korunmalarını sağlamak işverenin önemli bir görevidir.

Bir işveren, çalışanlarını, sağlık ve güvenliklerini tehdit edebilecek riskler, bu risklere karşı alınması gereken önleyici tedbirler, gerek duyulan ilk yardım tedbirleri ve bunların yanısıra, ciddi ve bir anda ortaya çıkabilecek tehlikelerin söz konusu olduğu durumlarda izlenmesi gereken bina boşaltma prosedürleri

konusunda **bilgilendirmelidir**. Verilen **eğitim**, işin güvenli bir biçimde yapılmasına ve yasalara uymanıza yardımcı olmaktan çok daha fazlasını sağlar. Başarılı bir iş performansına katkıda bulunur. İşyerinde etkin bir iletişim ağı oluşturmak ve çalışanların gerekli eğitimleri almasını sağlamak, başarılı işletmelerin kalite yönetim sistemlerindeki anahtar bileşendir. Eğitimli çalışanlar çok daha verimli bir biçimde çalışır, kendini değerli hisseder ve işverenlerinin kendilerine değer verdiğini ve saygı duyduğunu bilirler. Eğitim, ilk işe alınma döneminde, yapılan işte ya da çalışma biçiminde bir değişiklik olması durumunda **ve işyerinde yeni teknolojilerin kullanılmaya başlandığı durumlarda verilmelidir ve gerekli ise periyodik olarak tekrarlanmalıdır**. Verilen eğitimler ve bilgiler risk değerlendirmesinin sonuçlarına dayanmalıdır.

Eğitim de aşağıdaki husular dikkate alınmalıdır:

- Bazı görevler veya ciddi tehlike içeren bazı alanlara giriş izni, sadece söz konusu görev ya da durumla ilgili deneyimi/eğitimi olan ve doğru talimatlarla donatılmış çalışanlara verilmelidir. Elektrik işleri ve bakım aktiviteleri bu tür durumların tipik örnekleri olarak düşünülebilir.
- Verilen bilgi, talimat ve eğitimler konuya/düzeye uygun ve anlaşılır olmalıdır. Örneğin, çalışanlar arasında engellilerin bulunması halinde, iletmek istediğiniz bilginin engelli çalışanlarınızın ihtiyaçları doğrultusunda farklı formatlarda/biçimlerde sunulmasının gerekebileceğini göz önünde bulundurmalısınız.

İşverenin göz ardı etmemesi gereken diğer bir konu da **bazı kategorilerdeki çalışanların diğer çalışanlara göre daha yüksek kaza riski altında olduğu ve alınacak tedbirlerin planlaması yapılırken bunun da dikkate alınması gerektiğidir**. Aynı dili konuşmayan ve güvenlik talimatlarını okuyamayan yabancı uyruklu çalışanlar ya da verilen iş konusunda deneyim sahibi olmayan geçici çalışanlar bu kategorilere örnek olarak verilebilir. Bunun yanında genç çalışanlar ya da işe yeni başlayanlar da, yeterli deneyime sahip olmamaları nedeniyle, belirgin olmayan hatta hiç beklenmeyen bir tehlike teşkil ederler ve sonuç olarak gözetime ihtiyaç duyarlar: aslında bu kategorilerde bulunanların yaralanma kayıtlarının oranı daha yaşlı ya da daha deneyimli çalışanlarınkine oranla oldukça yüksektir. Diğer taraftan, belirli bir yaştan üzerindeki çalışanlar da gerekli olan fiziksel performansı

sağlayamayabilirler. Sağlık ve güvenlik tedbirleri, yapılan işi çalışanların güvenli bir biçimde çalışmalarını sağlayacak biçimde uyarlayarak çalışanları korumayı hedeflemelidir, onları saf dışı bırakmayı değil – çünkü herhangi bir çalışanın yapılan işin dışında bırakılması ayrımcılık olarak değerlendirilebilir.

Çalışanlarıyla ilgilenen işveren akıllı bir işverendir. Çalışanlarınızın görevlerini yerine getirirken karşı karşıya kaldıkları risklerle ilgili olarak etkili bir **sağlık gözetimi** yürütülmesini sağlayın. Sağlık gözetimi, çalışanlarınızın belirli aralıklarla sizi sağlık durumları konusunda bilgilendirmesinden ibaret de olabilir, düzenli aralıklarla nitelikli bir sağlık uzmanı tarafından sağlık değerlendirmesine hatta uygun yeterlilikteki bir doktor tarafından sağlık muayenesine tabi tutulmalarını da içerebilir.

Çalışanların ve temsilcilerinin, sağlık ve güvenlik çalışmalarına aktif olarak katılma hakkı vardır. Risklerin önlenmesine yönelik iyi uygulama örnekleriyle yapılan çalışmalar, çalışanların **görüşüne başvurulmasının ve** işgücünün kendi bilgi birikimi ve deneyimlerini kullanarak aktif katılımının en önemli başarı faktörlerinden biri olduğunu göstermektedir. Bu nedenle çalışanların bu sürece dâhil edilmesi yasal bir yükümlülük olmanın yanında mantıklı da bir yaklaşımdır.

Sağlık ve güvenlikle ilgili olarak, işveren:

- Çalışanların/ve/veya temsilcilerinin katılımını sağlamak için onların görüşlerini almalıdır
- Çalışanlara ve/veya temsilcilerine risk değerlendirmesinin sonuçları hakkında bilgi vermelidir
- Çalışanları ve/veya temsilcilerini önleyici tedbirlerin oluşturulması sürecine dâhil etmelidir
- Çalışanların ve/veya temsilcilerinin işverenden uygun tedbirlerin alınmasını talep etme ve bu konuda önerilerde bulunma hakkına saygı duymalıdır.

Risk değerlendirmesi için gerekli olan bilgilere ve kaza raporlarına erişmelerine izin vermeli, çalışanlarına ücret kesintisi olmaksızın izin vermeli ve işlerini yapabilmeleri için gerekli olan araçları temin etmelidir.

İşverenin çalışanlarının görüşüne başvurmak zorunda olduğu konular arasında; önleyici tedbirler, acil durum prosedürleri, sağlık ve güvenlik eğitimi de bulunmaktadır. Tüm ayrıntılar ulusal mevzuatta belirtilmiştir ve buna göre şirketteki çalışan sayısına bağlı olarak bir güvenlik komitesinin kurulması da gerekebilir.

BİLİNÇ DÜZEYİNİZİ ÖLÇÜN

Çalışanlar için kontrol listesi

- İşvereniniz son zamanlarda/şimdiye kadar hiç risk değerlendirmesi yaptı mı?
- Maruz kaldığınız tehlikeleri ve bunlardan ne şekilde etkilenebileceğinizi doğru bir şekilde anlamana yardım edecek düzeyde yeterli bilgi ve eğitim aldınız mı?
- Kendi güvenliğinizi ve başkalarının güvenliğini sağlamak için ne yapmanız gerektiğini bilmek sizce yeterli mi?
- Yolunda gitmeyen birşeyler olduğunda fark edebiliyor musunuz ve sorunları kime bildirirkeniz gerektiğini biliyor musunuz?
- En güncel ilk yardım ve acil durum prosedürleri konusunda bilginiz var mı?
- İşvereniniz, size hakkınız olan sağlık kontrolü hizmetlerinden faydalanma olanağı sunuyor mu?

İşverenler için kontrol listesi

- Her işyerinde yazılı bilgi ve kolayca anlaşılabilen talimatlar bulunuyor mu?
- İşyerinizde kullanılan donanımların imalatçıları tarafından sağlanan el kitaplarında bulunan güvenlik bilgisi, çalışanlarınızın günlük rutinlerinde kullanabilmeleri için açık, kolay okunabilir hale getirilerek çalışanlarınıza sunuldu mu?
- Risk değerlendirmesi yapıp, elde edilen bulgular çalışanlarla paylaşıldı mı?
- Çalışanların potansiyel sağlık ve güvenlik sorunlarıyla ilgili görüşleri düzenli olarak alınıyor mu?
- İşyerinde ki mevcut tehlikeler ve çalışanların kendilerini ve meslektaşlarını korumak için almaları gereken tedbirlerle ilgili tüm bilgi ve talimatlar çalışanlarınıza iletiliyor mu ve bu konularda eğitimler veriliyor mu?
- Tüm çalışanlarınız aşağıdaki konuları biliyor mu:
  - Sunulan tüm kontrol tedbirleri tam ve uygun biçimde nasıl kullanılmalıdır?
  - Kontrol tedbirleriyle ilgili bir sorunla ya da hatayla karşılaşmaları halinde bunu kime bildirmeleri gerekir?
  - Bir kaza ya da acil durum olması halinde ne yapmaları gerekir?

Elektrikli sargı tabancaları kullanarak, sabit yükseklikteki bir masanın üzerinde telefon santralleri monte eden operatörlerin yedi yıllık bir süre içerisinde çok fazla hastalık izni kullandığı ve bu işletmedeki işgücü maliyetinin de yine çok yüksek olduğu kaydedilmişti. Çalışma düzeninin yeniden tasarlanması ve çalışma bölmelerinin ergonomik çalışmaya olanak tanınması sonucunda yıllık çalışan cirosu %75 ve hastalık izni sayısı da %92 oranında azaltıldı. Yapılan bu değişiklik sonucunda şirketin tasarruflarının maliyetlerini onda bir oranında geçtiği tahmin edilmektedir.

Bir sekreter, bilgisayar, sandalyesi ve çalışma masasının yanlış yerleştirilmesinden dolayı ensesinde ve sağ el bileğinde meydana gelen ağrılar nedeniyle üç ay rapor aldı. Sekreterin çalışırken gözlemlenmesinin ardından çalışma masası ve oturduğu yerin pozisyonu yeniden ayarlandı (bu işlemin maliyeti 600 € oldu). Bu yeni oturma pozisyonu sekreterin bacaklarını uzatmasına ve eğilebilmesine de imkan tanındı. Çalışanın ensesindeki ve kolundaki şikayetler ortadan kayboldu ve daha fazla izin almasına gerek kalmadı. Bu olayda da geçici eleman çalıştırma maliyeti ve buna bağlı verim kaybı konusunda tasarruf sağlandı.

UYGULAMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

1 Kazaların ve vakaların kaydını tutun

- Yolunda gitmeyen birşey olduğunda, «ramak kaldı» durumlarını çalışanlarınızla paylaşın
- Yetkili makamlar için ve ulusal yasalar ve/veya uygulamalar uyarınca, çalışanlarınızın maruz kaldığı **iş kazaları ile ilgili rapor** hazırlayın.
- Bir kaza soruşturması yürütmesi için dışarıdan bir danışmanla çalışmayı düşünebilirsiniz. Kazanın ya da «ramak kaldı» durumlarının neden meydana geldiğini ve bunun tekrarlanmaması için neler yapılması gerektiğini anlamaya çalışmalısınız.

2 Potansiyel «sorunlu noktaları» bulmaya çalışın.

- Kaza sıklığı ve şiddeti: kazaların sıklıkla meydana geldiği işler ya da kazaların çok sık meydana gelmediği ancak kaza olması durumunda sakat bırakacak sonuçların ortaya çıktığı işler.
- Ciddi sakatlık ya da hastalık potansiyeli: meydana gelen bir kaza, tehlikeli bir durum ya da tehlikeli bir maddeye maruziyetin ciddi sonuçlar doğurduğu durumlar.
- Modifiye edilmiş işler: iş prosedürlerinde yapılan değişikliklerle ilgili yeni tehlikeler ortaya çıkabilir.
- Sık olmayan aralıklarla gerçekleştirilen işler: çalışanlar, rutin olmayan işleri yaparken daha büyük tehlike altındadır.

3 Sağlık ve güvenlik konularını standard uygulamalarınızın bir parçası haline getirin.

- İşyerindeki sağlık ve güvenlik durumunu düzenli olarak izleyin: kullanabileceğiniz yöntemler; işyeri tartışmaları, anketler, teftişler, kaza kayıtlarının analizi, çalışan anketleri vb.
- Zehirli madde ve karmaşık makine ve donanımların kullanımı ile yine benzer şekilde sorun teşkil edebilecek olan herhangi bir inşaat ya da yeniden düzenleme işi söz konusu ise bunları izleyin.
- Tüm ilgili verileri analiz edin: Malzeme Güvenlik Bilgi Formu, kaza ve hastalık kayıtları, maruziyet izleme kayıtları ve sakatlık, hastalık, sıkıntı ve şikâyetlerle ilgili tüm kayıtlar.
- Tüm çalışma alanlarını düzenli olarak denetleyin, sadece yüksek risk altında olanları değil!

4 Çalışanları da sürece dâhil edin

Sağlık ve güvenliği sağlama sorumluluğu öncelikle sizde, yani işverendedir ancak çalışanların da burada önemli bir rolü vardır. Çalışanlarınız sizin verdiğiniz eğitim ve talimatları dikkatle takip etmeli kendilerinin ve çalışma arkadaşlarının sağlık ve güvenliğini korumalıdır.

Çalışanlarınız:

- Kendilerine verilen makine, araç, gereç, ekipman ve maddeleri doğru şekilde kullanmak;
- Kendilerine verilen kişisel koruyucu donanımları doğru şekilde kullanmak ve kullandıktan sonra bu donanımların muhafaza edileceği yere doğru şekilde yerleştirmek;
- Makine ve araçlara yerleştirilen güvenlik aksamalarını yerinden çıkarmamak ve bunları doğru şekilde kullanmak;
- İşle ilgili herhangi tehlikeli bir durum meydana geldiğinde ya da korumaya yönelik düzenlemelerde bir hata ya da eksiklik olması durumunda sizi ya da sorumlu kişiyi bilgilendirmek;
- Çalışma ortamının ve çalışma koşullarının tamamen güvenli olmasını ve hiçbir risk barındırmamasını sağlamak için, sağlık ve güvenlik yönetmeliklerinin öngördüğü tüm görevlerde sizinle, yani işverenleriyle, işbirliği yapmak zorundadır

Çalışanlarınızı motive etmek güvenliklerine gereken ciddiyetle yaklaşımlarını sağlamak ve süreci kendi adınıza kolaylaştırabilmek için izleyebileceğiniz çeşitli yollar da bulunmaktadır:

- Güvenlik kavramını işyeri kültürünüzün ve geleneklerinizin bir parçası haline getirin;
- Açık ve anlaşılır güvenlik standartları ve tedbirleri belirleyin;
- Çalışanlarınızı, potansiyel gelişmeler konusunda teşvik edin (çeşitli teşvikler önerin: öneri programları, yarışmalar düzenleyin);
- Bilgi vereni cezalandırmayın, ödüllendirin;
- Size bildirilen endişeler ve öneriler konusunda çabuk harekete geçin, çalışanlarınızı bilgilendirmeyi ihmal etmeyin;
- Bilinç arttıran bir atmosfer yaratın:
  - İşyerine güvenlik posterleri asın ve güvenlik broşürleri yerleştirin
  - Çalışanlarınızı hakları ve sorumlulukları konusunda bilgilendirin
  - Konuk konuşmacılar davet edin
  - İşyerinde güvenlikle ilgili eğitim programları başlatın
  - Kendi bölgenizdeki ya da sanayi kolunuzdaki diğer işyeri sorunlarını da çalışanlarınızla paylaşın

ÖNLEYİCİ YAKLAŞIMIN ÇOK ÖNEMLİ BİR PARÇASI RISK DEĞERLENDİRMESİ:

Risk değerlendirme nedir?

Risk değerlendirme, işyerindeki tehlikelerin çalışanların sağlığı ve güvenliği üzerinde oluşturduğu riskleri değerlendirme sürecini ifade etmektedir.

Risk değerlendirmesinin amacı nedir?

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili birçok Avrupa Birliği Direktifi risklerin değerlendirilmesini öngörmektedir, ancak risklerin değerlendirilmesiyle ilgili yasal bir yükümlülük olmasa bile böyle bir değerlendirmenin yapılması bir iyi uygulama örneğidir. Çünkü bu sayede çalışanların sağlıklarını korumaya yönelik bazı tedbirler alınabilmektedir. Kazaların önlenme süreci; potansiyel risklerin azaltılması ve hatta eğer mümkünse tümüyle ortadan kaldırılması ile başlamaktadır. Daha sonra toplu tedbirlerin uygulanması ve son aşamada da kişisel koruyucu çözümlerin sunulması yer almaktadır. Tehlikeleri tespit eden ve riskleri değerlendiren işveren, ya da işin kontrolünü elinde bulunduran kişi:

- İlgili yasal yükümlülükleri de göz önünde bulundurarak, gerekli koruyucu tedbirlerin alınmasıyla ilgili karar verebilmeli;
- Alınan tedbirlerin yerinde ve yeterli olup olmadığını kontrol edebilmeli;
- Daha ileri düzeyde tedbir alınmasını gerektiren durumlara öncelik verebilmeli;
- Çalışanların sağlığını ve güvenliğini ilgilendiren bir karar alındığında bilgi verebilmeli (örn. çalışanlara ya da düzenleyici kurumlara);
- Çalışanların korunma düzeyinde bir iyileşme sağlanıp sağlanmadığını kontrol edebilmelidir.

Risk değerlendirme

Risk değerlendirme tehlikeleri, riskleri ve bunların teşkil ettiği potansiyel zararı birbiriyle eşleştirebilmelidir. Örneğin, büyük bir kimyasal madde fabrikası, çok teknik bir değerlendirme sistemine ihtiyaç duyarken, düşük riskli aktiviteler gerçekleştiren küçük bir işletme basit bir sistemle ihtiyaçlarını karşılayabilecektir.

Risk değerlendirme:

- Tehlikeleri belirlemeli;
- Bu tehlikeler nedeniyle potansiyel olarak risk altında bulunan çalışanları belirlemeli;
- Söz konusu risklerle ilgili tahminlerde bulunmalı;
- Bu risklerin ortadan kaldırılıp kaldırılamayacağını değerlendirmeli ve eğer riskler giderilemiyorsa;
- Bu risklerin önlenmesi ya da azaltılması için gerekli olan ek tedbirlerle (eğer varsa) ilgili bir karar vermelidir.

RISK DEĞERLENDİRMESİNE AŞAMALI YAKLAŞIM

1. Tehlikeleri belirlemek

Yapılan işi, ve yapılan iş sırasında kullanılan ve sonucunda üretilen materyalleri, ekipmanı ve kimyasalları düşünün. Bunlardan hangileri zararlı olabilir? Örneğin:

- Ağır yük kaldırmak sırt incinmelerine sebep olabilir
- Gürültülü bir ortamda çalışmak işitme kaybına yol açabilir
- Baskı altındaki bir ofiste duygusal tacizde bulunan bir yöneticiyle çalışmak iş kaynaklı strese neden olabilir
- Gerekli eğitimi almadan tehlikeli bir makineyi işletmek çeşitli riskler doğurabilir.

İşvereninizin işyerindeki sorunlarla ilgili olarak sizi bilgilendirmesi konusunda ısrarcı olun.

2. Mevcut risklerden kimlerin, ne şekilde zarar görebileceğini düşünün

Zarar görebilecek herkesi düşünün. Sadece çalışanlar değil, taşeronlar, bağımsız çalışanlar ve kamu üyeleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

3. Riskleri değerlendirin ve ne yapılması gerektiğine karar verin.

Birinin zarar görme olasılığı var mı? Eğer birisinin yaralanma ihtimali varsa:

- Söz konusu tehlike tümüyle ortadan kaldırılabilir mi?
- Risk kontrol altına alınabilir mi?
- İşgücünün tamamını koruyabilmek amacıyla koruyucu tedbirler almak mümkün mü?
- Çalışanları, toplu önleyici tedbirlerle yeterli ölçüde kontrol altına alınamayan bir riskten korumak için kişisel koruyucu donanımlar kullanmaya gerek var mı?

4. Harekete geçin.

Risk değerlendirmenizi tamamladıktan sonra öncelik sırasına göre atılması gereken adımları listeleyin, harekete geçin ve çalışanları ve çalışan temsilcilerini de sürece dâhil edin. Çalışanları etkileyecek olan bu risklerin azaltılmasına yönelik atılacak adımlar günlük çalışma sürecinin bir parçası olmalıdır. Çalışanlarınızla ve işçi temsilcileriyle konuşun. Onların da risk değerlendirme sürecine dâhil olmasını sağlayın ve onlara riskleri azaltmak için neler yaptığınızı anlatın.

5. Bulguları gözden geçirin

Çalışma biçimlerindeki, ekipman ve kimyasalların özelliklerindeki değişiklikleri değerlendirin. Önemli bir değişiklik olduğunda kontrol altına alınması gereken yeni tehlikelerin ortaya çıkıp çıkmadığını kontrol edin.

RISK DEĞERLENDİRMESİNİN ADIMLARI

- Tehlikelerin belirlenmesi – yolunda gitmeyen ne olabilir?
- Çalışanlar, taşeronlar ya da genel olarak halktan kimlere zarar gelebileceği ve bu zararın ciddiyetinin derecesi konusunda bir karara varılması
- Söz konusu riskin gerçekleşme olasılığının belirlenmesi
- Bu risklerin nasıl ortadan kaldırılacağına ya da azaltılacağına karar verilmesi – çalışma tesisleri, çalışma yöntemleri, ekipmanlar ya da verilen eğitimler geliştirilebilir mi?
- Riskin büyüklüğü, etkilenecek kişi sayısı vb. faktörleri göz önünde bulundurarak yapılacak eylemlerle ilgili önceliklerin belirlenmesi
- Kontrol tedbirlerinin uygulanması,
- Kontrol tedbirlerinin işe yarayıp yaramadığının kontrol edilmesi
- Çalışanların görüşlerinin de sürece dahil edilmesi ve risk değerlendirmesinin sonuçlarıyla ilgili çalışanlara bilgi verilmesi.

Risk düzeyinize göre harekete geçmek:

- Eğer tespit etmiş olduğunuz riskler önemsizse, risk değerlendirmeniz tamamlanmış demektir.
- Eğer mevcut riskler belli bir standarda göre kontrol altına alınmışsa, korumayı sağlamak için mümkünse bu standartları geliştirmeye çalışın. Değerlendirmeyi tamamlamanızla birlikte önleme stratejisinin de işler durumda olduğundan emin olun.
- Riskler hâlihazırda kontrol altında ancak bu kontrol sistemi yanlış kullanımlara ve hatalara açık bir sistemse o zaman koruyucu sistemleri geliştirmek, herhangi bir hata olması durumunda izlenmesi gereken acil durum prosedürlerini belirlemek için harekete geçin.
- Eğer birtakım olası riskler söz konusuysa ancak bu risklerin herhangi bir hastalık ya da sakatlığa yol açacağına ilişkin herhangi bir kanıt yoksa o zaman mevcut tedbirleri iyi uygulama standartlarıyla karşılaştırın ve bu tedbirlerin nasıl geliştirilebileceğini düşünün.
- Riskler sizin belirlediğiniz tedbirlerle olmasa dahi bir şekilde kontrol altındaysa o zaman potansiyel riskleri karşılayabilmek için mevcut kontrol tedbirlerinizi yeni durumlara göre uyarlayın.
- Eğer yüksek risk söz konusuysa ve yeteri kadar kontrol altına alınamıyorsa o zaman çalışanların riske maruz kalmalarını önlemek için gerekeni yapın, hatta eğer gerekliyse iş sürecini durdurun.
- Eğer risklerin varlığına işaret eden bir kanıt yoksa, daha ayrıntılı bilgi için sürekli arayışta olun ve iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarını harekete geçirin.

Bir viski şişeleme fabrikasında çalışan operatörler, viski şişesinin etrafına pirinç telden bir örgü geçirmeleri için gerekli açığı yakalamaya çalışırken tekrar eden zorlayıcı hareketlerden kaynaklanan sırt problemleri ve vücutlarının üst uzuvlarının ciddi şekilde sakatlanması tehlikesiyle karşı karşıya kalıyorlardı. Tel örgünün yerleştirilmesinden sonra telin bükülmesi işlemini gerçekleştirmek için altı makine devreye sokuldu (toplam maliyeti 40,000 € oldu.) Buradaki operatörlerin başka görevlere yönlendirilmesiyle üretkenlik arttı, %20 oranında daha az tel örgü ziyan oldu, ve gürültü düzeyi 90dB(A)'dan 80'e düşürüldü. İşletmeye tahmini yıllık getirisi ise 60.000 € oldu.

SAĞLIKLI İŞYERİ GİRİŞİMİ

Daha iyi bir işyeri için

Avrupa İş Sağlığı ve Güvenliği Ajansı'nın, çalışanların ve işverenlerin sağlık ve güvenlikle ilgili nitelikli bilgiye kolayca ulaşabilmelerini sağlamak amacıyla geliştirdiği bir girişim olan Sağlıklı İşyeri Girişimi, daha güvenli, daha sağlıklı ve daha verimli işyerlerinin yaratılması için gerekli olan tüm araçları sunmaktadır.

Bizi bugün ziyaret edin:

<http://hwi.osha.europa.eu>

- İş sağlığı ve güvenliği alanında en güncel bilgilere ve desteğe ulaşabilmek için yerel ticaret kuruluşları, çalışan ve işveren grupları ve servis sağlayıcılarının sitelerine bağlantılar.
- Sağlık ve güvenlikle ilgili Hükümet düzenlemeleri hakkında bilgi.
- Diğer küçük işletmelerin benzer güçlüklerle nasıl başa çıktığına ilişkin bilgi, ve basit ve etkili çözümler.
- Mevzuat, teşvikler ve fonlarla ilgili AB bilgisine anında erişim.
- Pratik risk değerlendirme araçları.

Daha ayrıntili bilgi edinmek için nerelere başvurabilirsiniz

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İnönü Bulvarı No: 42 Emek, Ankara/Türkiye, Tel: +90 (312) 215 50 21, Fax: +90 (312) 215 50 28

email: isggm@csgb.gov.tr, web: www.isggm.gov.tr, www.tr.osha.europa.eu

<http://hwi.osha.europa.eu>

